

BRATR
CADEFAEL

ELLIS PETERS

Jeden mrtvý
navíc

LEGENDÁRNÍ
HISTORICKÁ DETEKTIVKA

Jeden mrtvý
návíc

KNIHY ELLIS PETERS
V NAKLADATELSTVÍ MYSTERY PRESS

Bratr Cadfael

Zázrak svaté Winifredy
Jeden mrtvý navíc
Splátka růží
Poustevník z Eytonského lesa
Zpověď bratra Haluina
Kacířův učeň
Hrnčířovo pole
Příchod Dánů
Svatý zloděj
Pokání bratra Cadfaela
Neobyčejný benediktin

Připravujeme

Mnišská kápě
Svatopetrský jarmark

BRATR CADFAEL

ELLIS PETERS

Jeden mrtvý novíc

PŘELOŽILA
ZORA WOLFOVÁ

MYSTERY PRESS

2024

Tato kniha je beletristické dílo. Jména, postavy, organizace, místa a události v ní uvedené jsou buď výplodem autorovy představivosti, nebo jsou použity ve fiktivním kontextu.

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, zálohována ani šířena v jakékoli podobě a jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu nakladatele.

Copyright © Ellis Peters, 1979

Translation © Zora Wolfová – dědicové c/o DILIA, 1993

Cover Illustration © Lubomír Kupčík, 2024

Cover Art © Lukáš Tuma, 2024

Czech Edition © Mystery Press, Praha 2024

ISBN 978-80-7588-567-8 (pdf)

I

V den, kdy mu chlapce přivedli, pracoval bratr Cadfael na zelinářské zahrádce u opatových rybníčků. Bylo právě parné srpnové poledne, a kdyby byl bratr Cadfael měl k ruce dost lidí, pochru-
povali by teď všichni ve stínu a dozajista by se nepotili na slunci. Jenže jeden z jeho pravidelných pomocníků ani neprošel noviciátem a už se mnišského poslání vzdal, aby odešel za starším bratrem, který bojoval v občanské válce o anglickou korunu na straně krále Štěpána, zatímco druhý se vyděsil postupu královského vojska, protože jeho rodina patřila k stoupencům Matyldiným, a než by zůstal v obleženém Shrewsbury, uchýlil se raději na rodinné sídlo v Cheshiru. A tak zůstal Cadfael na všechnu práci sám. Nejednou se však už v životě lopotil pod mnohem žhavějším sluncem a byl teď pevně odhodlán nenechat svoji zahrádku zpustnout, ať už vnější svět propadl sebevětšímu zmatku.

Počátkem léta roku 1138 dosáhla již bratrovražedná válka, i když dosud nepřáliš tvrdá, svého druhého roku, ale zatím se

nikdy nepřiblížila k Shrewsbury tolik jako nyní. Teď však její hrozba visela nad hradem a městem jako stín smrti. Přes to všechno se bratr Cadfael v myšlenkách upínal na život a na růst, a ne na zmar a válku, a ani v nejmenším netušil, že poklid života, jaký si zvolil, má brzy narušit jiné zabití, vyslovená vražda, zákeřná a odsouzeníhodná i v tak rozvrácených dobách.

Za normálních okolností by neměl mít v srpnu na zahradě tolik práce, ale mělo-li se všechno pořádně udělat, bylo toho na jednoho až dost, a opatství mu dokázalo nabídnout jediného pomocníka – bratra Athanasia, který byl hluchý a napůl senilní a vůbec se na něj nedalo spolehnout, že rozezná užitečnou bylinku od plevelu, takže bratr Cadfael tu nabídku rázně odmítl. To už si mnohem radši zastane všechno sám. Musí si přichystat záhon, kam by zasadil pozdní kapustu na další sadbu, a zasít čerstvá semínka zeleniny, jaká dokáže přežít zimu, a také sklídit hrášek a odstranit odumřelé suché lodyhy jarní sadby, které se budou hodit na krmivo a podestýlku. V dřevěné kůlně na bylinkářské zahrádce, jež byla jeho obzvláštní péchou, měl také ve skleněných nádobách a v moždířích na polících naloženo na půl tuctu lektvarů, na které všechny musí alespoň jednou denně dohlédnout a přitom nezapomenout ani na bylinková vína, která si teď už sama pro sebe vesele bublají. Bylo také třeba sklídit léčivé bylinky a péči potřebovaly i všechny ty léky chystané na zimu.

Cadfael by byl ovšem za nic na světě nepustil sebemenší část svého království ze zřetele, ať už za hradbami opatství sebebezohledněji bojovali o anglický trůn královští příbuzní – bratranec a sestřenice Štěpán a Matylda. Jak teď záryval kompost do

kapustového záhonu a co chvíli pozvedl hlavu, viděl, že nad střechami opatství i nad městem a nad hradem za ním nehybně visí věchýtky kouře, a cítil palčivý zápach včerejších požárů. Ten stín a puch už visel nad Shrewsbury skoro měsíc, zatímco král Štěpán dupal a zuřil ve svém táboře před přední hradní bránou, jediným místem, jímž se mohl dostat do města suchou nohou, ledaže by se mu podařilo zmocnit se mostů, a v tvrzi se pevně držel William FitzAlan, starostlivě sledoval, jak mu docházejí zásoby, a zlostné hřímání přenechával svému nenapravitelnému strýci Arnulfovi z Hesdinu, který se nikdy nenaučil krotit svou udatnost umírněností. Obyvatelé města jenom sklopili hlavy, pozamykali dveře, zabednili své krámky, a pokud to jen trochu bylo možné, uprchli na západ do Walesu ke svým starým vlídným nepřátelům, z nichž šel rozhodně menší strach než ze Štěpána. Velšanům náramně vyhovovalo, že se Angličané bojí Angličanů – pokud se ovšem Matylda nebo Štěpán vůbec dali za Angličany pokládat! – a nechávají Wales na pokoji, a když si Angličané chtěli dál vesele válčit, Velšané vždycky ochotně podali uprchlíkům pomocnou ruku.

Cadfael si narovnal záda a setřel pot z hlavy opálené do barvy vyzrálého lískového oříšku, na níž měl vyholenou malou tonzuru. Vtom zahlédl almužníka, bratra Osvalda, jak k němu spěchá po cestičce, až se mu sukně třepetají, a za rameno před sebou vede asi šestnáctiletého chlapce v drsném hnědém kabátci a krátkých nohavicích, jaké nosí venkované. Hoch byl v pěkných kožených botách, a vůbec k té vzácné příležitosti pečlivě vymydlený a upravený. Poslušně se podroboval vedení bratra Osvalda a neklidně, pokorně klopal oči. Nejspíš se zase nějaká rodina pokouší skrýt svoje dítě do ústraní, aby si na ně

žádná ze zneprátelených stran nemohla dělat nároky, pomyslel si Cadfael, a nikdo jí to ani nemůže mít za zlé.

„Potřebuješ asi pomocníka, bratře Cadfaele, tak tady máš mládence, který se nebojí těžké práce. Jistá dobrá žena z města ho přivedla k fortnýřovi a moc prosila, abychom ho přijali a vyučili na laického sluhu. Je to prý její synovec z Hencotu a nemá už rodiče. Přinesl si s sebou roční apanáž. Převor Robert souhlasí, abychom ho přijali, a v chlapecké ložnici je ještě místo. Do školy bude chodit s novici, ale slib složí, jen jestli si to sám bude přát. Tak co, vezmeš ho?“

Cadfael si chlapce se zájmem prohlížel, ale bez zaváhání souhlasil, celý šťastný, že se mu konečně nabízí někdo mladý, zdatný a ochotný. Mládeneček je to štíhlý, ale síly má zřejmě dost, stojí si tady energicky a pohyby má pružné. Hoch teď ostražitě vzhlédl zpod sestřižené kštiny hnědých kučer a oči pod dlouhými řasami měl temně modré, chytré a jasné. Choval se pokorně a zdvořile, ale rozhodně nevypadal ustrašeně.

„Ze srdce rád tě vezmu,“ řekl mu Cadfael, „jestli se ti bude chtít pracovat tady se mnou na zahradě. Jakpak se jmenuješ, chlapče?“

„Godric, pane,“ odpověděl hoch tiše a stroze a zkoumal Cadfaela stejně vážně, jako si on prohlížel jeho.

„Tak dobrá, Godriku, však spolu jistě budeme dobře vycházet. Ale nejdřív by sis měl se mnou jít prohlédnout zahradu, podívat se, co všechno tu pěstujeme, a trochu přivyknout odloučenému životu. Bude ti to tady asi připadat trochu divné, ale jistě je tu bezpečněji než ve městě, a proto tě sem zřejmě tvá hodná teta také přivedla.“

Modré jasné oči na něj jen jedinkrát rychle pohlédly, ale hned se zas skryly za závojem řas.

„Nezapomeň přijít s bratrem Cadfaelem na nešpory,“ připomínal chlapci almužník. „A bratr Paul, co má na starosti novice, ti po večeri ukáže tvou postel a vysvětlí ti, jaké budeš mít povinnosti. Teď dávej pozor, co všechno ti poví bratr Cadfael, a pěkně ho poslouvej.“

„Ano, pane,“ odpověděl hoch ctnostně. Pod tím pokorným tónem jako by se však snažil, byť marně, prorazit pramínek smíchu. Jak bratr Osvald rychle odcházel, modré oči ho sledovaly, dokud nezmizel z dohledu, a pak se pátravě zadívaly na Cadfaela. Obličej měl hoch klidný, oválný, se širokými pevnými ústy, která se jistě ráda smála, ale rychle se zase vážně a střízlivě stáhla. I pro lidi obdařené veselou myslí nastaly teď těžké časy.

„Pojď, podíváš se, co tě čeká za práci,“ řekl Cadfael bodře, zarazil do země rýč a šel provést svého nového pomocníka po ohrazené zahradě a ukázat mu všechnu tu zeleninu, léčivé byliny, omamně a těžce vonící v poledním vzduchu, rybníčky a záhony hrášku, které se táhly skorem až k potůčku. Rané záhony už byly uschlé a všechna jejich úroda sklizená a na později vyséváných hrášcích těžce visely plné lusky.

„Tyhle lusky by se už měly dneska anebo zítra otrhat. V takovém vedru dokáží za den uschnout. A otrhané rostlinky se musí odstranit. Mohl bys to udělat za mě. Ale nevytrhávej je, vezmi na ně srp a usekej je nízko u země. Kořínky potom zaryjeme do země, je to dobré hnojivo.“ Cadfael mluvil na chlapce přátelsky a dobrosrdečně, aby mu pomohl překonat smutek a pocit nezvyku z té náhlé změny. „Kolik ti vlastně je, Godriku?“

„Sedmnáct,“ odpověděl za ním hoch chraptivě. Na sedmnáct let je trochu malý, možná by to s tím rytím měl zkusit raději později, vždyť zem, kterou teď Cadfael přerýval, se jen ztěžka obrací. „Ale žádné práce se nebojím,“ řekl chlapec, jako by uhodl, nač Cadfael myslí, a nebylo mu to po chuti. „Moc toho neumím, ale udělám všechno, jak mi řeknete.“

„To taky uděláš a můžeš rovnou začít s tím hráškem. Suché lodyhy nechávej stranou, budou se hodit jako podestýlka do stáje. A kořínky se navrátí do země.“

„Jako lidé,“ ozval se nečekaně Godric.

„Ano, jako lidé.“ Až příliš mnoho se jich teď předčasně vracelo do země v té bratrovražedné válce. Cadfael si všiml, jak chlapec téměř mimoděk otočil hlavu a zadíval se přes pozemky a střechy opatství k místům, kde se z oblaků kouře tyčily pobourané věže hradu. „Máš snad tam uvnitř někoho z příbuzných, dítě?“ zeptal se Cadfael jemně.

„Ne!“ odpověděl chlapec až příliš rychle. „Ale pořád na ně musím myslet. Po městě se povídá, že se dlouho neudrží, že zítra hrad možná padne. A přitom se zachovali správně! Vždyť král Jindřich přiměl před smrtí své šlechtice, aby uznali za jeho dědičku Matyldu, a oni jí všichni přísahali věrnost. Byla přece jeho jediným živým dítětem a měla se plným právem stát královnou. Ale když se trůnu zmocnil její bratranec kníže Štěpán a dal se korunovat, hodně těch pánů to pokorně přijalo a na všechny svoje přísahy zapomnělo. To přece není správné! A co je na tom pak špatného, když někdo věrně stojí za Matyldou? Jak mohou ti páni s klidným svědomím přecházet od jedné strany k druhé? Jak mohou ospravedlňovat nároky knížete Štěpána?“

„Ospravedlňovat snad není přesné slovo, jenže mezi pány jsou asi takoví, kteří proti Matyldě sice nic nemají, ale říkají si, ať jim spíš vládne muž než žena. A když muž, tak proč ne Štěpán, vždyť má k trůnu stejně blízko jako někdo jiný. Je přece vnukem krále Viléma, zrovna tak jako je jeho vnučkou Matylda.“

„Ale není synem posledního krále. A každopádně je následníkem po matce, a ta byla taky žena jako Matylda, tak co je v tom potom za rozdíl?“ Mladý hlas ztratil svůj ostražitý nádech a zněl teď jasně a naléhavě. „Hlavní rozdíl je v tom, že Štěpán se sem přihrnul a sebral všechno, co chtěl, zatímco Matylda byla daleko v Normandii a netušila nic zlého. A když teď za ni polovina pánů znovu přísahala a přihlásila se k ní, je už pozdě, a co jiného z toho vzejde než krveprolití a smrt? Začíná to tady ve Shrewsbury, jenomže tím to neskončí.“

„Nevěříš ty mi až příliš, dítě?“ zeptal se bratr Cadfael mírně.

Hoch, který se mezitím chopil srpu a zručně a přesně se jím oháněl, se teď otočil a zadíval se na Cadfaela modrýma očima, náhle široce otevřenýma a důvěřivýma. „Věřím,“ řekl.

„A také mi věřit můžeš. Ale před ostatními drž jazyk za zuby. Jsme tady na bojišti, stejně jako lidé ve městě, a naše brány se před nikým nezavírají. Dostane se sem leckdo a v tak těžkých dobách si někteří z těch lidí mohou snažit vykoupit přízeň donášením. Někteří možná i vyhledávají různé historky, aby si přišli k penězům. Bude lepší, když si své názory necháš pro sebe, to budou určitě ve větším bezpečí.“

Chlapec trochu poodstoupil a svěsil hlavu. Měl možná dojem, že ho Cadfael vyplínil. Ale třeba si vůbec nic takového nemyslel. „Oplatím ti důvěru důvěrou,“ řekl mu Cadfael. „Podle mě si člověk mezi dvěma takovými vladaři moc nevybere, ale já věřím

na dané slovo a věrnost. A teď už se honem dej do práce. Až budu hotov s tím kapustovým záhonem, přijdu ti pomoci.“

Díval se na chlapce, jak se s obrovskou vervou pouští do svého úkolu. Drsný kabátec měl hoch široce střížený, takže v něm jeho útlé tělo vypadalo jako balík látky převázaný v pase. Dost možná, že ho zdědil už obnošený po nějakém starším a mohutnějším příbuzném. V tomhle vedru dlouho nevydržíš tak rychle pracovat, kamaráde, pomyslel si Cadfael, a pak uvidíme!

Když přišel za svým pomocníkem na šustící políčko sluncem vyprahlých hráškových lodyh, byl hoch už v obličejí celý rudý, potil se a při každém máchnutí srpem hlasitě oddechoval, ale pilně se činil dál. Cadfael shrnul hromádku osekané nati ke kraji políčka a vážně řekl: „Nač by ses takhle týral? Vysvleč se do pasu a udělej si pohodlí.“ Sám už měl kutnu vyhrnutou nad kolena a teď si ji stáhl ze silných opálených zad a její záhyby si nechal volně splývat od pasu.

Na chlapce ta slova silně zapůsobila, ale nezachoval se podle nich. Na chvíli se zarazil v práci a pak odpověděl: „Je mi dost dobře i takhle!“ Řekl to s obdivuhodným klidem, ale o moc vyšším tónem, než když se před chvílí pokoušel mužně a chraptivě mluvit, a rázně pracoval dál, ale od límce mu po útlém krku a zaoblených tvářích pomalu stoupala vlna prudkého ruměnce. Že by to přece jen znamenalo, co už si Cadfael domýšlel? Ale co když se chlapec jen dělá starší, než je, trošičku mutuje a má ještě nejistý hlas? Anebo na sobě pod tím kabátcem nemá košili a stydí se před svým novým známým prozradit? Však jsou i jiné způsoby, jak to vyzkoušet. Lépe je přesvědčit se rovnou. Vždyť jestli se Cadfaelovo podezření potvrdí, bude třeba se nad celou věcí vážně zamyslet.

„Tamhle je volavka, už nám zase chce vyloupit líhně!“ zvolal Cadfael najednou a ukázal přes potok Meole, kde se brodil nic netušící pták a právě rozpínal obrovská křídla. „Hod’ po něm kamenem, chlapče, máš k němu blíž než já!“ Volavka se tu sice objevila poprvé a ničím se neprovinila, ale pokud se Cadfael nemýlí, sotva jí hrozí nebezpečí.

Godric se na ni pozorně zadíval, popadl velký kámen a statečně jej zvedl. Mrštíł paží nazad, celým svým útlým tělem se naklonil kupředu a spodem hodil kámen do mělčin k potoku. Kámen špláchl do vody, až to volavku vyplašilo, ale dopadl notný kus od místa, kde stála.

„Tak vida!“ řekl si Cadfael tiše a hluboce se zamyslel.

V ležení, které se prostíralo po celé suché přístupové cestě k přední hradní bráně mezi širokými zákruty řeky Severn, se král Štěpán rozčiloval, vztekal a hodoval a oslavoval tak těch pár věrných ze Salopu – věrných alespoň jemu – kteří mu přišli nabídnout pomoc, a osnoval přitom pomstu všem, kdo se mu zpronevěřili a ani se neukázali.

Byl to mohutný, hřmotný, hezký a dost prostomyslný muž, světlovlasý a příjemného zevnějšku, ale teď, v této své osudové chvíli, zcela zaskočený rozparem mezi vlastní dobrosrdečností a trpkým pocitem křivdy. Říkalo se o něm, že je těžkopádný, ale když jeho strýc Jindřich zemřel a nezanechal po sobě dědice, jen dceru, která teď byla daleko ve Francii a navíc provdaná za francouzského velmože, jednal Štěpán jedinkrát v životě s obdivuhodnou rychlostí a přesností, nic nedbaje toho, jak otrocky se strýcovi vazalové sklonili před Jindřichovou vůlí

a uznali Matyldu za královnu. Než vůbec stačili uvážit vlastní zájmy, natož se rozpomenout na zdráhavě skládané přísahy, přiměl Štěpán své budoucí poddané, aby ho dle jeho představ uznali za krále. Proč se tedy ten úspěšný tah najednou zvrtil? Štěpán to věru nemohl pochopit. Proč se polovina jeho vlivnějších poddaných, na čas zřejmě úplně strnulých do nehybnosti, najednou vzchopila k odporu? Že by se v nich ozvalo svědomí? Nebo tu sehrála roli nevole vůči králi, který se jim vnutil? Či snad pověrečná hrůza z krále Jindřicha, který měl tak blízko k Bohu?

Donucen brát své protivníky vážně a sáhnout ke zbrani, jednal Štěpán způsobem, jenž mu byl vlastní – tam, kde nebylo zbytí, tvrdě udeřil, ale kajícím velkoryse nechával otevřená vrátka, pokud by se chtěli vrátit. A co z toho vzešlo? Ušetřil je, a oni toho využili a ještě jím pohrdají. Když vytáhl na sever, kde se drželi vzbouřenci, dal jim přece možnost, aby se vzdali, aniž by byli potrestáni, a místní panstvo se od něj s opovržením odvrátilo. Ale zítřejší útok za svítání rozhodne o osudu shrewsburského vojska a všem navždycky ukáže, zač je toho loket. Jestli se mu shropshirští páni nechtějí podrobit po dobrém a odmítají projevit svou věrnost, přinutí je, že k němu poběží jako krysy, jenom aby si zachránili život. A pokud jde o Arnulfa z Hesdinu... Ten bude trpce litovat všech těch hrubostí a urážek, které provolával ze shrewsburských věží, ale moc času mu na lítost už nezbude.

K večeru zasedl král ve svém stanu na louce k poradě s Gilbertem Prestcotem, svým hlavním rádcem, jehož hodlal jmenovat rychtářem Salopu, a Willemem Ten Heytem, kapitánem vlámských žoldnéřů. Bylo to asi ve chvíli, kdy si bratr Cadfael

s chlapcem Godrikem myli ruce a upravovali oděv, jak se chystali na nešpory. Když už mu místní páni nepřivedli na pomoc své poddané, musel se Štěpán opřít o Vlány, a všichni je proto nenáviděli, ať už jako cizince či kruté žoldnéře, kteří bez zaváhání zapálili vesnici a opili se, přičemž klidně udělali oboje najednou. Ten Heyt byl urostlý vzhledný muž se světle zrzavými vlasy a dlouhými kníry. Ještě mu nebylo ani třicet, a už byl zkušený válečník. Prestcote byl klidný, málomluvný, už více než padesátiletý rytíř, zkušený a strašlivý v boji a uvážlivý v radách, člověk, jenž nerad zacházel do krajností, ale teď také radil k co největší přísnosti.

„Vaše Milost se snažila chovat co nejvelkoryseji, ale její velkorysosti bylo bezostyšně zneužito. Je na čase nastolit strach.“

„Nejprve musíme dobýt hrad a město,“ odpověděl král suše.

„S tím už může Vaše Milost napevno počítat. Síly, které jsme připravili na ráno, nám otevrou cestu do Shrewsbury. A jestli tam útok vůbec přežijí, může potom Vaše Milost naložit s pány FitzAlanem, Adeneyem a Hesdinem, jak jen uzná za vhodné. Na prostých vojácích už tolik nezáleží, ale i tady bych vám radil, abyste jim dal za vyučenou.“

Král se zřejmě spokojí s pomstou na těch třech, kteří tu vedli vzpouru. Vždyť William FitzAlan vděčil Štěpánovi za úřad salopského rychtáře, a přece se přidal k jeho sokyni a držel pro ni hrad. Ke zradě se připojil i nejvlivnější z FitzAlanových lenních pánů Fulke Adeney a z celého srdce FitzAlana podpořil. A Hesdin sám sebe znovu a znovu odsuzoval vlastními drzími slovy. Ostatní jsou jen pěšáci, početní, ale už méně důležití.

„Pokud jsem slyšel, povídá se po městě, že FitzAlan poslal ženu a děti pryč, ještě než jsme uzavřeli ze severu cestu z města,“

řekl Prestcote. „Ale Adeney má přece také dítě, dceru, a ta je snad pořád ještě uvnitř. Ženy prý z hradu odvedli co nejdřív.“

Prestcote sám pocházel ze zdejšího hrabství a místní pány znal alespoň jménem a ledacos o nich věděl. „Adeneyho dcera byla prý už v dětství zasnoubena se synem Roberta Beringara z Maesbury u Oswestry. Obě rodiny tam sousedí svými pozemky. Zmiňuji se o tom jen proto, že vás teď Hugh Beringar z Maesbury žádá o slyšení. Využijte ho, jak jen uznáte za vhodné, Vaše Milosti, ale až dodnes bych ho pokládal za FitzAlanova člověka a vašeho nepřítele. Přijměte ho a posuďte sám. Jestli převlékl kabát, proč ne, má pod svým velením dost lidí a mohl by nám být užitečný, ale příliš bych mu to neusnadňoval.“

Do královského stanu vstoupil důstojník stráže a čekal, až bude vyzván, aby promluvil. Byl to Adam Courcelle, jeden z hlavních Prestcotových leníků a jeho pravá ruka, zkušený, asi třicetiletý voják.

„Vaše Milost tu má další návštěvu,“ řekl, když se k němu král obrátil a vzal ho na vědomí. „Dámu. Chcete ji přijmout jako první? Nemá se zde zatím kde ubytovat a vzhledem k tomu, jak je pozdě... Říká, že se jmenuje Aline Siwardová a že její otec, kterého teprve nedávno pochovala, patřil vždy k vašim stoupencům.“

„Čas kvačí,“ řekl král. „Ať vstoupí oba a dáma nechť má první slovo.“

Courcelle ji přivedl za ruku před krále, se vší úctou a obdivem, a dívka si věru zasloužila pozornosti každého muže. Byla štíhlá a plachá, určitě ne víc než osmnáctiletá, a ve strohém smutečním oblečení a bílém čepci, z něhož se uvolnilo pár pramínků zlatých vlasů a rámovalo jí tváře, vypadala ještě mlaději

a dojemněji. Měla v sobě jakousi hrdou ostýchavou důstojnost dítěte. Když se uklonila před králem, velké oči barvy tmavých kosatců se jí rozšířily údivem nad jeho sličným mužným zjevem.

„Madame,“ oslovil ji Štěpán a vztáhl k ní ruku, „právě jsem se dozvěděl, jaká ztráta vás postihla, a je mi to nesmírně líto. Pokud vás mohu jakkoli ochránit, poroučejte, prosím.“

„Vaše Milost je velmi laskavá,“ řekla dívka tiše a uctivě. „Osířela jsem a zbyla jsem jediná z naší rodiny, kdo vám teď může projevit oddanost a věrnost, kterou vám dlužíme. Dělán jen to, co by si byl přál můj otec, a nebýt toho, že se tak těžce rozstonal a zemřel, byl by přišel sám anebo bych přišla já již dříve. Dokud Vaše Milost nedospěla ke Shrewsbury, neměli jsme příležitost předat vám klíče od dvou našich rodinných hradů. Proto vám je předávám nyní.“

Za dívkou vstoupila do stanu její komorná, klidná mladá žena asi o deset let starší než její paní, a zůstala stát opodál. Teď přistoupila k Aline, podala jí klíče a Aline je obřadně vložila do rukou králi.

„Můžeme nabídnout Vaší Milosti pět rytířů a přes čtyřicet ozbrojenců, ale zatím jsem je všechny nechala jako posádku doma, protože tak by mohli být Vaší Milosti prospěšnější.“ Dívka vypočítávala veškeré svoje vlastnictví a vyjmenovávala kastelány. Vyznělo to, jako když dítě přednáší nějakou úlohu, kterou se naučilo nazpaměť, přesto však působila Aline důstojně a vážně jako generál na bitevním poli. „Ještě něco bych vám však měla říct, i když je to pro mne velmi bolestné. Mám bratra, který by za mne měl vykonávat tuto povinnost a službu.“ Hlas se jí trochu zachvěl, ale statečně se ovládla. „Když koruna

připadla Vaší Milosti, přiklonil se můj bratr Giles na stranu Matyldy a po prudké hádce s mým otcem odešel z domova a přidal se k jejím lidem. Nevím, kde teď je, i když se nám donesly pověsti, že se za ní vydal do Francie. Nedokázala bych zamlčet Vaší Milosti ten rozkol v naší rodině, který mne trápí stejně, jak mrzí jistě i vás. Doufám, že proto neodmítnete, co vám přináším, a budete to podle libosti užívat, jak by si byl přál můj otec a jak si to přeji i já.“

Zhluboka si povzddechla, jako by z ní spadla veliká tíha. Král byl okouzlen. Přitáhl si ji za ruku a vřele ji políbil na tvář. Stačilo se jen podívat na Courcella a bylo vidět, jak svému králi tu příležitost závidí.

„Bůh chraň, dítě, abych ti seabeméně přitížil ve tvém soužení, nebo ti je nepomohl ze všech svých sil trochu ulehčit. Z celého srdce přijímám tvoji věrnost, která je mi stejně drahá, jako kdyby mi ji projevila hrabě, a děkuji ti za všechno úsilí, které jsi vynaložila, abys mi pomohla. Ale teď mi pověz, jak mohu sloužit já tobě, protože tady ve vojenském táboře se nikde ubytovat nemůžeš, a jak jsem slyšel, zatím sis žádné bydlení neobstarala. A přitom bude brzy večer.“

„Myslela jsem si, pane, že bych se mohla ubytovat v hostinském domě opatství, jestli seženeme loďku, na které bychom se převezly přes řeku,“ odpověděla dívka pokorně.

„Samozřejmě že ti zajistíme bezpečný doprovod přes řeku a že požádáme opata, aby ti poskytl útočiště v jednom z domů pro hosty. Alespoň tam budeš v soukromí a přitom pod ochranou, dokud nebudeme moci postrádat někoho, kdo by tě bezpečně doprovodil domů.“ Král se rozhlédl po nějakém ochotném poslovi a neušlo mu, jak dychtivě a horlivě se tváří Adam

Courcelle. Byl to mladý muž s lesklými kaštanovými vlasy a stejně živýma hnědýma očima, který dobře věděl, že se těší králově oblibě. „Adame, doprovodil bys slečnu Siwardovou a postaral se o její bezpečné ubytování?“

„Ze srdce rád, Vaše Milosti,“ odpověděl Courcelle nadšeně a rychle nabídl dámě ruku.

Hugh Beringar si prohlížel dívku, která procházela kolem něj s rukou trpně vloženou do sevření široké hnědé ruky a s očima sklopenýma. Věrně splnila svoje poslání a v drobném jemném obličejí s neúměrně vysokým ušlechtilým čelem měla teď unavený a smutný výraz. Jak stál Beringar před královským stanem, vyslechl každé slovo jejího rozhovoru s králem. Dívka jako by se teď měla co chvilí rozplakat, vypadala jako malá holčička, která má za sebou těžkou zkoušku, jako mladičká nevěsta, nastrojená, aby předvedla svoje bohatství a vznešený původ, a po ujednání transakce rychle zas vykázaná do dětského pokoje. Králův důstojník vedle ní opatrně našlapoval jako podrobný dobyvatel, a nebylo ani divu.

„Pojďte dál, král vás očekává,“ uslyšel Beringar hrdelní hlas Willema Ten Heyta, otočil se a shýbl hlavu pod plachtovinu stanu. Mohutného mužného krále téměř zahalovalo přitlmí.

„Jsem zde, můj pane,“ řekl Hugh Beringar a hluboce se uklonil. „Hugh Beringar k vašim službám se vším, co na světě má. Mé vojsko není početné, jen šest rytířů a asi padesát ozbrojenců, ale polovina z nich jsou lučištníci a velmi zruční. A všichni teď patří vám.“

„Vaše jméno, pane Beringare, je nám dobře známo,“ opáčil král suše. „I váš majetek. Méně už je nám známo, že by to všechno snad mělo sloužit naší věci. Pokud jsem o vás slyšel,

byl jste až zcela donedávna spojencem FitzAlana a Adeneyho, kteří nás zradili. A změna ve vašem cítění přichází poněkud pozdě. Jsem v těchto končinách už asi čtyři týdny, a ještě jsem od vás neslyšel slovo.“

„Vaše Milosti,“ řekl Hugh Beringar, který se nikterak nepokoušel spěšně omlouvat a nedával na sobě ani v nejmenším znát rozpaky nad tímto chladným přijetím, „od dětství jsem pokládal muže, které teď zcela pochopitelně jmenujete jako zrádce, za skvělé šlechtice a své přátele, a nikdy mé přátelství nezklamali. Vaše Milost je jistě natolik spravedlivá, aby uznala, že člověk, jako jsem já, který nikdy nepřísahal nikomu věrnost, si musí dobře promyslet, kterou cestou se dá, má-li ji zvolit jednou provždy. Je přece nepochybné, že dcera krále Jindřicha má oprávněné nároky, a těžko mohu pokládat za zrádce někoho, kdo se ujal její věci, i když bych mu snad mohl vyčítat, že porušil přísahu složenou Vám. Pokud jde o mne, zdědil jsem své panství teprve před několika měsíci a zatím jsem nikomu věrnost nepřísahal. Řádně jsem uvážil, komu chci sloužit. A jsem zde. Ti, co se k vám hrnou bez rozmyšlení, vás mohou stejně lehce opustit.“

„A vy snad nic takového neuděláte?“ zeptal se král skepticky. Kriticky a pozorně si prohlížel tohoto smělého a možná až příliš výmluvného mladého muže. Rozhodně to není žádný silák, spíš střední postavy a štíhlý, ale pohyby má vyrovnané a sebejisté a dost možná, že to, co mu chybí na statnosti a výšce, dokáže vynahradit svižností a pohotovostí. Bude mu tak dvaadvacet třiaadvacet let a je snědý, s útlým bystrým obličejem a hustým huňatým tmavým obočím. Nevyzpytatelný chlapík, z jehož výrazu se dá jen stěží odhadnout, co se děje za těma hluboko po-

sazenýma očima. Jeho přímá řeč může být upřímná, ale také jen vypočítaná. Vypadá natolik chytře, že jistě dokáže odhadnout, do čeho jde, a domyslet si, že smělým jednáním krále nepopudí.

„Rozhodně ne,“ odpověděl teď Beringar pevně. „Ale mým slovům věřit nemusíte. Měl bych vám je spíš dokázat. Jsem tu, abyste si mne vyzkoušel, Vaše Milosti.“

„Své vojsko jste s sebou nepřivedl?“

„Mám s sebou jenom tři muže. Nepřipadalo by mi moudré nechávat pěkný hrad střežený jen poloviční posádkou, a vám bych také příliš neposloužil, kdybych po vás žádal, abyste tu živil dalších padesát mužů, a nepřivezl navíc žádné zásoby. Stačí jen, aby Vaše Milost řekla, kde moje služby potřebuje, a stane se, jak si přejete.“

„Ne tak zhurta,“ zarazil ho král. „I druzí potřebují čas a trochu zamyšlení, než vás obejmou, mladíku. Před časem jste byl přítelem a důvěrníkem FitzAlanovým.“

„To jsem byl. A stále ještě proti němu nic nemám, jen to, že volil jinou cestu než já.“

„A pokud jsem slyšel, jste zasnouben s dcerou Fulka Adeneyho.“

„Ani nevím, jak na to odpovědět – jsem, anebo býval jsem! Časy se změnilly a s nimi mnohé dávno uzavřené úmluvy, pro ostatní i pro mne. Nevím už ani, kde se ta dívka nachází a jestli dohoda ještě platí.“

„Na hradě už prý žádné ženy nezůstaly,“ řekl král a pozorně si Beringara prohlížel. „FitzAlanova rodina je pravděpodobně dávno pryč, možná že i za hranicemi země. Ale o Adeneyho dceři se proslychá, že se ukrývá někde ve městě. Nebylo by pro mne zvlášť nepříjemné,“ dodal král s jemným důrazem, „kdybych

měl pod svou ochranou dámu, která má takovou cenu – aspoň pro případ, že bych sám najednou musel změnit plány. Patřil jste přece k přátelům jejího otce a měl byste vědět, kde by se mohla schovávat. Až pronikneme do města, bude hlavně na vás, abyste ji našel.“

Mladý muž pohlížel na krále s nevyzpytatelným výrazem a v chytrých černých očích mu blesklo porozumění, ale nic víc, souhlas ani odpor, ba ani přiznání, jak si uvědomuje, že se mu dostalo úkolu, na jehož splnění může záviset, zda ho král přijme mezi své lidi a věnuje mu přízeň. S nic neříkajícím výrazem a bezelstně teď odpověděl: „To také zamýšlím, Vaše Milosti. Chystal jsem se k tomu, hned když jsem přijel z Maesbury.“

„Můžete tedy setrvat, dokud nepadne město, ale žádnou naléhavou práci pro vás nemáme,“ řekl král obezřele, ale bylo vidět, že je spokojen. „Kde vás najdu, kdybych si vás chtěl povolat?“

„Rád bych se ubytoval v hostinském domě opatství, pokud tam budou mít místo,“ odpověděl Beringar.

Chlapec Godric stál při nešporách mezi žáky a novici, až úplně vzadu mezi těmi nejméně významnými a poblíž světských věřících, kteří žili na zdejším břehu řeky a ještě pořád měli do tohoto útočiště otevřenou cestu. Když se po něm bratr Cadfael ohlédl, napadlo ho, jak je tam malý a opuštěný a jak mu tvář, v bylinkářské zahrádce jasná a kurážná, v kostele zvažněla. Snášela se noc, první noc, kterou má strávit v tomto příbytku. A Godric ani netuší, že o něj bude postaráno lépe, než se domnívá, a že když všechno dobře dopadne, nebude ani muset podstoupit zkoušku, na niž se v duchu připravuje, rozhodně alespoň ne tento večer. Bratr Paul, který měl na starosti novice,

pečoval již o dost mláďenců a jen uvítal, že mu jednoho z nich někdo energicky odvede.

Cadfael si svého chráněnce vyžádal po večeři, poté co s radostí pozoroval, jak se hoch vydatně krmí. Chlapec si zřejmě dodává sil, aby dokázal čelit všem obavám a nejistotám, které ho trápí, a je dost rozumný, aby na duševní zápas posílil tělo. Cadfael mu položil ruku na rameno a odváděl si ho z jídelny, potěšen, s jakou úlevou k němu hoch u stolu vzhlédl a jak ho hned poznal.

„Pojď, až do večerní pobožnosti máme čas a venku je příjemně chladno. Nemusíš tady zůstat, ledaže by sis to přál.“

Chlapec Godric si nic takového nepřál, byl celý šťastný, že může uniknout do letního večera. Pomalu spolu šli k rybníčku a k bylinkářské zahrádce a chlapec poskakoval vedle Cadfaela a vesele si pohvizdoval. Náhle však zmlkl.

„Měl jsem se prý po večeři hlásit u bratra Paula, který má na starosti novice. Opravdu s vámi smím jít?“

„Neboj se, dítě, všechno je s božím požehnáním domluveno. Promluvil jsem si s bratrem Paulem a dobře jsme se shodli. Jsi přece můj pomocník a já jsem za tebe odpovědný.“ Vstoupili do zahrady mezi vysokými hradbami, a jak se octli v tom zvláštním tajemném sladkém světě, náhle je obklopily a pohltily sluncem prosycené vůně – rozmarýnu, tymiánu, fenyklu, kopru, šalvěje a levandule. I teď, za chladného večera, se tu drželo sluneční teplo, těžké a provoněné. Nad hlavami jim kroužili rorýsi a radostně vykřikovali.

Bratr Cadfael s Godrikem došli k dřevěné kůlně, jejímž olejem napuštěné dřevo sálalo příjemným teplem. Cadfael otevřel dveře. „Tady budeš spát, Godriku.“

U zadní stěny místnosti stálo nízké, pečlivě upravené lůžko. Hoch se na ně užasle podíval a pod Cadfaelovým sevřením se zachvěl.

„Mám tu naložené všechny ty léky. Na některé se musí pravidelně dohlížet, dokonce časně zrána, a kdyby se o ně nikdo nestaral, zkazily by se. Ukážu ti všechno, co dělat, není to nic tak moc těžkého. Tady máš postel a tady špehýrku, kterou si můžeš na noc otevřít, abys měl trochu čerstvého vzduchu.“ Hoch se přestal chvět, modré oči měl najednou velké a zpytavé a upřeně se díval na Cadfaela. Na rtech jako by mu vyvstával maličký úsměv, ale ve tváři se mu zračilo i trochu uražené pýchy. Cadfael se obrátil ke dveřím a ukázal mu těžkou petlici, na kterou se zavíraly dveře zevnitř a zvenčí. Když petlice zapadla do zástrčky, nedaly se už otevřít. „Můžeš se tu schovat před světem i přede mnou, dokud zas mezi nás nebudeš chtít přijít.“

Chlapec Godric, jenž vůbec chlapcem nebyl, se teď díval na Cadfaela vyčítavě, zpola uraženě, zpola šťastně a hlavně s nesmírnou úlevou.

„Jak jste to poznal?“ zeptala se dívka a bojovně vystrčila bradu.

„Jak bys byla obstála v chlapecké ložnici?“ mírně opáčil v odpověď Cadfael.

„Nějak bych to dokázala. Chlapci zrovna moc chytrosti nepobrali, ošálila bych je. A pod takovouhle hradbou,“ řekla a ukázala na záhyby široké tuniky, „vypadají všechna těla stejně. A muži jsou slepí a hloupí.“ Zasmála se, když viděla, jak klidně se na to Cadfael tváří, a najednou byla velice ženská a ve své veselosti a radosti nesmírně hezká. „Na vás to ale neplatí! Jak jste to poznal? Tolik jsem se snažila a myslela jsem, že jsem ve všech zkouškách obstála. Co jsem pokazila?“

„Vedla sis velmi dobře,“ konejšil ji Cadfael. „Jenže já byl čtyřicet let ve světě, dítě, a než jsem oblékl mnišskou kutnu a na sklonku života se usadil tady v té sladké zeleni, procestoval jsem celý svět. Co jsi pokazila? Neměj mi to za zlé, a když ti to povím, ber to jako dobrou radu spojence. Když ses při řeči rozčilila a vložila se do toho celým svým srdcem, hodně ti stoupl hlas. A také si musíš dávat pozor, aby ti nepřeskakoval, když se pokoušíš zakrýt změnu. To se dá snadno naučit, až budeme mít čas, ukážu ti to. A když jsem ti potom řekl, aby ses svlékla a udělala si pohodlí – hlavně se v takových chvílích nečervenej, děvče, to jsem hned věděl své – samozřejmě že jsi odmítla. A když jsem tě nakonec požádal, abys hodila kamenem přes potok, rozmáchla ses, jako to dělají děvčata, a mrštila jím zespodu. Kdypak jsi viděla chlapce, aby takhle házela? Dokud se to pořádně nenaučíš, nenech se od nikoho přemluvit, abys po něčem házela. Hned by ses tím prozradila.“

Cadfael nad ní trpělivě a tiše stál, neboť se vrhla na lůžko a seděla tam s hlavou v dlaních. Nejprve se dala do smíchu a pak do pláče a pak se smála a plakala zároveň, a on ji celou tu dobu nechával být, neboť se snažila ovládnout stejně jako muž zmítaný mezi vítězstvím a prohrou a statečně zvažující své výsledky. Teď už věřil, že je jí sedmnáct a že je to kvetoucí a velmi hezká mladá žena.

Když se uklidnila, osušila si hřbetem ruky oči, bystře vzhledla a usmála se na něj jako sluníčko prozařující duhu. „A myslel jste to vážně?“ zeptala se ho. „Že jste za mne zodpovědný? Já přece říkala, že vám důvěřuji až do krajnosti.“

„Dcero milá,“ odpověděl jí Cadfael trpělivě, „co také mohu jiného dělat než ti co nejlépe sloužit a postarat se, aby ses od sud dostala zdráva, ať už chceš odejít kamkoliv?“

„A přitom ani nevíte, kdo jsem,“ řekla užasle. „Kdopak tady teď důvěřuje druhému?“

„Proč by mi mělo tolik záležet na tom, jak se jmenuješ, dítě? Nestačí snad, že se sem ke mně uchýlila ovečka, aby překonala bouři a šťastně se dostala ke svým? Pověz mi jen to, co mi povědět chceš, nic víc po tobě nežádám.“

„Nejraději bych vám pověděla všechno,“ řekla dívka prostě a vzhlédla k němu očima širokýma a jasnýma jako obloha. „Můj otec je teď buď na hradě v Shrewsbury, kde mu hrozí smrt, anebo prchá, aby si spasil život, s Williamem FitzAlanem na Matyldino panství do Normandie a co chvíli se za ním mohou s křikem hnát jeho pronásledovatelé. Já jsem břemenem pro každého, kdo se se mnou spřátelí, a jakmile se zjistí, že jsem zmizela z míst, kde bych měla být, vypukne honba i na mne, neboť mě chtějí jako rukojmí. Mohla bych být nebezpečná i vám, bratře Cadfaele. Jsem dcera nejbližšího FitzAlanova spojence a přítele. Jmenuji se Godith Adeneyová.“

Chromý Osbern, který se narodil s oběma nohama zakrnělýma, ale dokázal neuvěřitelně rychle lézt po rukách opatřených dřevěnými destičkami a tahat za sebou seschlá kolena na malém vozičku, byl nejskromnějším královým přívržencem. Obvykle sedával u hradních bran ve městě, ale včas své teď tak nebezpečné stanoviště vyklidil a zkoušel štěstí na samém kraji vojenského tábora, tak blízko, jak mu jen bylo dovoleno od hlavní strážnice, kudy vcházeli a vycházeli nejmocnější páni. O králi se dobře vědělo, že je štědrý, i když jistě ne ke svým nepřátelům ve zbrani, a Osbern si tu přišel na své. Vysocí důstojníci měli zřejmě až dost svých starostí, než aby věnovali jedi-

nou myšlenku nebo dokonce almužnu žebrákovi, ale někteří z těch, kdo pochopili, kam se přiklání štěstí, a s notným zpožděním se přišli ucházet o přízeň, byli ochotni jako úlitbu Bohu přistrčit něco chudákovi, a prostí lučištníci a dokonce i Vlámové, když měli volno a dobrou náladu, hodili tu a tam Osbernovi pár mincí anebo zbytky jídla.

Osbern měl svůj vozík hluboko zastrčený do závětří zpola vzrostlého mlází poblíž strážnice, kde občas dostal kůrku chleba anebo něco k pití a v noci se mohl ohřát u ohně. I za srpnových letních nocí bývá po horkých dnech chladno, zvláště když má člověk na sobě jenom pár hadrů, a tak byl oheň Osbernem dvojnásob vítaný. Strážci částečně zakrývali oheň drny, aby nevyšlehoval, ale nechávali si dost světla, v němž by si mohli dobře prohlédnout každého, kdo sem přicházel za tmy.

Byla skorem půlnoc, když se Osbern najednou probudil z neklidného spánku, a když se zaposlouchal, co ho to vlastně vyrušilo, zaslechl, jak se vlevo za ním směrem k přední hradní bráně, ale dost stranou hlavní cesty, rozhrnuly keře. Kdosi sem přicházel od města, rozhodně ne od hlavní brány, ale kradmo a oklikou po břehu řeky. Osbern znal město stejně dobře jako svou mozolnatou dlaň. Buď se sem blíží zvěd, který přichází z obhlídky – ale proč by se potom tak tajně plížil do tábora? Anebo se někdo vykradl z města jedinou druhou cestou hradbami po této straně, brankou vedoucí dolů k řece.

Z křoví vyklouzla temná postava, z níž Osbern postřehl spíš jenom pohyb, a tiše, příkrčeně přešla k strážnici. Na pokyn strážce se muž rázem zarazil a zůstal stát jako přimrazený, i když dychtivě, a Osbern zahlédl nezřetelný obrys štíhlého těla, těsně zahaleného do černého pláště, takže byl vidět jen bledý obličej.

Hlas, který odpověděl na výzvu stráže, byl mladý, nervózně zvýšený, až bolestně vydešený a přitom zoufale naléhavý.

„Snažně prosím o přijetí! Nejsem ozbrojen! Zaveďte mne ke svému důstojníkovi. Musím mu něco sdělit – je to v zájmu krále...“

Strážci ho zatahli dovnitř a nešetrně ho prohlédli, zda u sebe nemá zbraň, ale co si s ním říkali, Osbern neslyšel. Jisté však bylo, že muž dosáhl svého. Odvedli ho do tábora a tam zmizel ve tmě.

Osbern už neusnul, chlad pozdní noci mu citelně pronikal ubohými hadry. Mít jednou takový plášť, pomyslel si, jak se třásl zimou. Kéž by mi ho Bůh seslal! A přece se i člověk zahalený do tak krásného oděvu celý chvěl a jeho třesoucí se hlas prozrazoval strach, ale i žhavou naději. Zvláštní setkání, ale chudáku žebrákovi málo platné. Nevyneslo mu nic, alespoň do chvíle, kdy toho muže spatřil podruhé, jak se vynořuje ze stinných uliček tábora a znovu se zastavuje u brány. Vykračoval si teď svižněji a delšími kroky a už se tak bojácně nekrčil. Přinášel si z tábora jakési znamení, které stačilo, aby ho strážci nehtnutého a nezraněného propustili ven stejnou cestou, jakou sem přišel. Osbern zaslechl jen pár slov: „Musím se honem vrátit, nikdo nesmí mít podezření... Mám své rozkazy...“

Třeba bude teď ve štědrém rozpoložení, už z vděčnosti, že se mu dostalo jakési milosti, pomyslel si Osbern, rychle k muži popojel a prosebně k němu vztáhl ruku.

„Pro lásku boží, pane. Jestli k vám on byl milostiv, slitujte se nad chudákem!“

Zahlédl záblesk bledého obličeje, teď už mnohem klidnějšího, a zaslechl dlouhý vzdech úlevy a naděje. V té chvíli ozářil